

vsaj obsežno nakazali to problematiko. Iz pregleda ambita vidimo, da prevladujejo napevi v intervalu sekste (v Sloveniji septima!). Pregled ritma kaže, da prevladujejo napevi s »hemiolno«<sup>1</sup> ritmično osnovo. Pri tem so v večini napevi, v katerih prevladujejo binari, pa čeprav tudi niso redki napevi z večino ternarov.

Tako lahko poudarimo, da urednikovi podatki k napevom v tej zbirki izdatno olajšujejo študij folklornega bogastva v makedonskih napevih in pomenijo važen prispevek k naši folkloristiki.

Radoslav Hrovatin

**Makedonski narodni ora** so koreografski znaci i terminologija. Koreografsko pismo go sestavile i ova zbirka ja uredile **Zivko Firfov** i **Gančo Pajtondziev**. Knigoizdatelstvo »Kočo Racin«, Skopje 1955. 84 str.

Potem ko so Makedonci v poslednjih letih često tudi pri nas pokazali svoje ritmično pestre in izrazno svojevrstne plesne, mora vsakogar razveseliti, da jim je uspelo vse to tudi že zabeležiti in izdati ter tako ustvariti nove možnosti za študij njihove zelo razvite ljudske umetnosti tudi na tem področju. Izdajatelja Zivko Firfov, vodja muzikološko-koreografskega oddelka Folklornega inštituta NR Makedonije, in njegov sodelavec, koreograf Gančo Pajtondziev, sta sestavila makedonskim plesom primerne znake za označbo gibov. Pri tem uporabljata koreografijo, ki je kombinacija notnih znakov za označenje časovnega nastopa gibov, kot je že znano iz koreografije dr. V. Zganca, dalje novih znakov za označbo gibov nog in deloma ostalega telesa ter končno posebnega strokovnega opisa plesa. Pri tem načinu beleženja je razvidna razlika med ritmom napeva in ritmom plesa v značilni poliritmiji nekaterih primerov (Tropnalo oro golemo; Kalajdžiskoto). Večina priobčenih 20 plesov ima enostavno ritmično osnovo. Nad polovico, t. j. 14, jih ima  $\frac{2}{4}$  mero in le 4 so v značilni »hemiolni«<sup>2</sup> meri (Tropnalo oro golemo  $\frac{3}{16}$ , Makedonka  $\frac{3}{16}$ , Nevestinsko  $\frac{3}{16}$ , Kalajdžiskoto  $\frac{14}{16}$ ). Tako bo marsikdo v zbirki pogrešal nekatere znane makedonske plesne (Crnogorka, Teškoto, Čučuk itd.). Ples novejšega izvora je »Mlada partizanka«, ki nagiba k polimetričnosti v odnosu napeva k plesu. Večina primerov so peti plesi. Ostali imajo instrumentalne napeve ljudskih glasbil (svorče, grneta, duduk, zurla in tapan, gajda). 8 plesov je priobčenih večglasno. Vendar je verjetno le dvoje večglasij originalnih folklornih stvaritev. Ostalo so najbrž priredbe urednika Z. Firfova. Plesi so bili zabeleženi na revijah in festivalih. Za 8 plesov je celo označeno, da so jih plesale šolske in društvene plesne skupine. Glede na to vidimo, da se v zbirki prepletata vidika ljudskoprosvetnega praktika z znanstvenim delavcem. Temu sicer ne bi a priori oporekali, vendar pa bi bilo potrebno nadrobno označiti, kako se izvajajo posamezni plesi v kmečkem okolju in kaj je nastalo na področju ljudske prosvete. Take opombe k vsakemu plesu posebej bi dale zbirki večji pomen. Ne glede na to pa je treba poudariti, da sta urednika izvršila na področju makedonske ljudske plesne umetnosti važno pionirsko delo, ki bo rabilo kot pomembno izhodišče za nadaljnji študij in obdelavo te panoge ljudske umetnosti.

Radoslav Hrovatin

**Albanian and South Slavic Oral Epic Poetry.** By Stavro Skendi. Philadelphia, American Folklore Society, 1954 (Memoirs of the American Folklore Society, Volume 44, 1954). Printed in Germany at J. J. Augustin, Glückstadt. Vel. 8<sup>o</sup>, VIII, 221 str.

Skendi je va knjiga o Albanski in jugoslovanski narodni epiki je spolnjena doktorska disertacija (habilitacijsko delo), sprejeta 1951 na Oddelku za slavistiko Kolumbijske univerze (Columbia University) v New Yorku in predstavlja dragocen donesek k spoznavanju albanske in srbskohrvatske ljudske epike in njenega medsebojnega razmerja; saj so avtorju kot svetovalci stali na strani najboljši poznavalci, med njimi Albert B. Lord Harvardske univerze, Cambridge Mass USA, in Alois Schmaus Münchenske univerze na Bavar-

skem, in so mu bili pri roki tedaj še nepriobčeni in še danes le deloma priobčeni zapisi, srbskohrvatski in albanski, Parryjeve zbirke.

V uvodnih poglavjih poroča avtor o doslej priobčenih zbirkah srbskohrvatske in albanske ljudske epike (I. Interest and Collections), o inačicah, ki se v njih prepletata staro izročilo in značaj vsakokratnega poustvarjalca pevca guslarja, ter o starih sporočilih in dokazilih o petju epskih pesmi pri obeh narodih (II. Variants and Antiquity of the Songs).

Pogl. III. (*Old and Balkan Cycles*) obravnava nato regionalni značaj zgodovinske epike, ki je pri Jugoslovanih po zgodovinskem razvoju postala občnarodna last, pri Albancih pa se ji je regionalnost še poostrila, ko so krščanski izseljenci v Italiji ohranili staro epiko 15. stoletja, pomohamedanjeni v domovini pa so si omislili mlajšo. Posebno obravnava pesmi o Kraljeviću Marku in o Skenderbegu, ki imajo marsikaj skupnega, pa še več razločkov, pa tudi nekatere pesmi stare dobe, znane tudi Grkom (sodobne pesmam o Digenisu Akriti) in drugim balkanskim narodom pa še dalje, tako o »Možu, ki se vrne na ženino svatovščino« (že v Odiseji), o »Sestri in mrtvih bratih«, o »Zidanju Skadra« ali gradu ali mostu s človeško daritvijo, živo zazidano v temelj. Tu bi se bile lahko omenile tudi albanske, srbskohrvatske in druge inačice naše »Lepe Vide« (I. Grafenauer, *Lepa Vida*, SAZU, Filoz.-filol.-hist. razred, Dela 4, 1945, str. 46–50, 74 i. dr.). Nadrobno se nato obravnava pesem o Kosovski bitki (IV. *The Battle of Kosovo*) — pot od krščanske srbske oblike do albanske muslimanske vodi preko srbske muslimanske. Zatem razklada avtor (V. *Interpretations of Songs*) družbeno ozadje, legendarno-cerkveno in patriarhalno ali fevdalno-gospokso srednjeveške jugoslovanske in italskoalbanske ljudske epike, primitivno ljudsko hajduške in uskoške epike pri Jugoslovanih in pri Albancih na Grškem v dobi turškega gospodstva. Čisto drugačen obraz pa je dobila albanska epika v stari domovini (VI. *Genuine Albanian Songs*), tako pri pomohamedanjenih Albancih na jugu kakor pri katoliških gorjancih na črnogorski meji, ki jo označujejo pesmi o bojih zoper Shkje (Slovane — pravoslavne Crnogorce). Dve poglavji sta potem posvečeni epskemu ciklu o bosenskih muslimanskih krajišnikih bratih Muju in Halilu Hrnjićih, ki je skupen bosenskim muslimanom in severnim Albancem; prvo (VII. *The Mujo-Halil Cycle*) razbira osebe in motive tega cikla, drugo (VIII. *Cultural Patterns in the Mujo-Halil Cycle*) njegov kulturni značaj.

Sklepna poglavja obravnavajo jezik in slog srbskohrvatske in albanske ljudske epike (IX. *Language and Style*), metriko in stalna rekla (X. *Verse and Formulas*) ter povzemajo izsledke vse študije z razmišljanji o njihovem pomenu (XI. *Conclusion*) v sledečih odstavkih: »Razmerje med bosenskim in albanskim ciklom o Muju in Halilu«, »Značaj in pota vplivov«, »Vpliv ljudske epike na pisatelje«, »Rešitev glede oblikovanja albanskega knjižnega jezika po namigih študija albanske in jugoslovanske ljudske epike«, »Življenje in narodna epika v Albaniji in Jugoslaviji«. Na koncu je dodana obširna bibliografija.

Hvale vredno je, da Skendi v knjigi dosledno zavrača premalo podprte ali enostranske teorije glede nastanka ali značaja srbskohrvatskih narodnih epskih pesmi, tako Bédiera-Kravcova glede samostanov kot izhodišča pesmi o Kraljeviću Marku (str. 40), Vaillant-Banaševića glede »chansons de geste« kot njihovih pismenskih virov ob zanemarjanju ustnega izročila (46 i. dr.), Halanskega-Kravcova glede njihovega tipično fevdalnega ozadja (75 i. dr.).

Mimogrede še nekaj malenkosti. K str. 2, odst. 4, v. 2: Herder svoje zbirke narodnih pesmi raznih narodov ni imenoval »*Stimmen der Völker in Liedern*«, ampak preprosto »*Volkslieder*« (I. 1778, II. 1779); naslov »*Stimmen ...*« jim je dal šele v 2. izdaji Svicar Johannes v. Müller. Kritična izdaja Herderjevih spisov (35 zv. 1877–1909) je vzpostavila spet prvotni naslov. — K str. 26, odst. 3, v. 1–2: Hektorovičeve »*pučke pjesme*« niso »*literally weapon songs*«, ampak »*songs of the nonaristocratic people*«, »*popular songs*«, »*folk songs*«.

Ivan Grafenauer